

POSTANOWIENIE

Dnia 16 maja 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki (przewodniczący)

SSN Leszek Bielecki (sprawozdawca)

SSN Jarosław Sobutka

w sprawie z odwołania [...] Spółki z o.o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie
z udziałem P. K.
o podleganie ubezpieczeniom społecznym,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 16 maja 2023 r.,
zażalenia odwołującej się Spółki na wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 28 października 2022 r., sygn. akt III AUa 1347/21,

I. oddala zażalenie,

**II. zasądza od [...] sp. z o. o. w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń
Społecznych [...] Oddziału w Warszawie kwotę 240,00 zł (dwieście
czterdzieści złotych, zero groszy) złotych tytułem zwrotu kosztów
zastępstwa procesowego w postępowaniu zażaleniowym.**

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Warszawie postanowieniem z 9 czerwca 2021 r.,
XXI U 407/21, orzekając w sprawie z odwołania płatnika składek [...] Spółki z o.o. w
W. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Warszawie,
uchylił decyzję z 22 grudnia 2020 r. stwierdzającą podleganie ubezpieczeniom
społecznym przez zainteresowanego P. K. i sprawę przekazał do ponownego
rozpoznania organowi rentowemu. Sąd ten, działając jako sąd pierwszej instancji,

orzekał na podstawie art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. Wyszedł z założenia, że płatnika składek oraz pracownika nie łączyła umowa o pracę. Sąd wskazał również na liczne uchybienia proceduralne, których w jego ocenie dopuścił się organ rentowy.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, działając na skutek apelacji organu rentowego, wyrokiem z 28 października 2022 r., III AUa 1347/21 uchylił wyrok Sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w Warszawie do ponownego rozpoznania. W uzasadnieniu wskazał, że art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. ma zastosowanie do wybranych rodzajów decyzji, do których nie należy decyzja w przedmiocie ustalenia podlegania ubezpieczeniom społecznym. W rezultacie, uznał, że Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c.

Z rozstrzygnięciem nie zgodził się płatnik składek zarzucając wyrokowi Sądu drugiej instancji rażące naruszenie art. 477^{14a} w związku z art. 477¹¹ k.p.c. przez nieuchylenie wyroku sądu pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji organu rentowego oraz nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, podczas gdy organ rentowy rażąco naruszył przepisy o postępowaniu administracyjnym i nie przeprowadził postępowania administracyjnego w stosunku do wszystkich podmiotów, które powinny być jego stroną, tj. aktualnego pracodawcy, podmiotów współpracujących z zainteresowanym na podstawie umowy cywilnoprawnej. Jako stronę postępowania i decyzji oznaczył jedynie Spółkę, która nigdy nie zatrudniała i nie współpracowała z zainteresowanym. Żalący wskazał, że brak oznaczenia aktualnego pracodawcy i jednocześnie płatnika składek, tj. podmiotu E. sp. z o.o., jako strony decyzji administracyjnej, uniemożliwiło mu branie czynnego udziału zarówno w postępowaniu prowadzonym przez organ rentowy, jak i w postępowaniu sądowym, jako strona. W konsekwencji tego, w ślad za rażąco błędnym oznaczeniem stron w postępowaniu administracyjnym, także Sąd Apelacyjny pozbawił zarówno E. sp. z o.o., jak i innych płatników składek, którzy powinni być stroną postępowania, możliwości obrony swych praw. Powyższe w ocenie żalącego uzasadnia konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego rażąco wadliwej decyzji oraz konieczność wydania właściwej decyzji, po uprzednim przeprowadzeniu prawidłowego postępowania przed organem rentowym, z udziałem wszystkich stron tegoż postępowania. Jednocześnie wskazał, że przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji nie doprowadzi do

usunięcia uchybień popełnionych przez organ rentowy, w szczególności nie zapewni podmiotowi E. sp. z o.o. możliwości udziału w tym postępowaniu na prawach strony.

Wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania oraz o zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziału w Warszawie na rzecz spółki kosztów zastępstwa procesowego.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o oddalenie zażalenia jako bezzasadnego oraz o zasądzenie na rzecz organu rentowego zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zażalenie, w rozpoznawanej sprawie pośrednio odnosi się do rozstrzygniętego już problemu przez Sąd Najwyższy, bowiem płatnik składek wniósł w poprzednich sprawach zażalenie od kilkudziesięciu orzeczeń uchylających wyroki Sądu pierwszej instancji i przekazujących sprawy do ponownego rozpoznania, ale na podstawie prawnej odmiennej, aniżeli w niniejszej sprawie (np.: z 4 października 2022 r., II UZ 31/22; z 11 października 2022 r., II UZ 22/22; z 20 października 2022 r., II UZ 19/22 czy z 7 grudnia 2022 r., II UZ 37/22). Z tego względu skarżącemu, jak i organowi rentowemu, znane były wówczas argumenty potwierdzające bezzasadność złożonego środka zaskarżenia. W związku z tym Sąd Najwyższy uznawał za zasadne ograniczenie się do wyjaśnienia podstawowych kwestii, skoro podniesione argumenty w szerokim zakresie pokrywały się z uprzednio rozpoznanymi zażaleniami.

Należy jeszcze raz, dla odróżnienia przypomnieć, że granice zastosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. były wcześniej przedmiotem zainteresowania Sądu Najwyższego. W wyroku z 19 maja 2022 r. (I USKP 130/21, LEX nr 3433258) wskazano, że postępowanie sądowe w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych skupia się na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego pozostaje w zasadzie poza przedmiotem tego postępowania. Sąd ubezpieczeń społecznych, jako sąd powszechny, może i powinien dostrzegać

jedynie takie wady formalne decyzji administracyjnej, które decyzję tę dyskwalifikują w stopniu odbierającym jej cechy aktu administracyjnego jako przedmiotu odwołania. Wprowadzenie do porządku prawnego art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. regułę tę modyfikowało. Odstępstwo od zasady jest jednak ograniczone podmiotowo i przedmiotowo. Przepis wskazuje bowiem w ujęciu przedmiotowym, że chodzi wyłącznie o „decyzję nakładającą na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalającą wymiar tego zobowiązania lub obniżającą świadczenie”, a także, że w ujęciu podmiotowym odnosi się tylko do „ubezpieczonego”, który jest adresatem decyzji.

Zgodnie z art. 476 § 5 pkt 2 k.p.c. ubezpieczonym jest osoba ubiegającą się o: a) świadczenie z ubezpieczeń społecznych albo o emeryturę lub rentę, b) ustalenie istnienia bądź nieistnienia obowiązku ubezpieczenia, jego zakresu lub wymiaru składki z tego tytułu, c) świadczenia w sprawach należących do właściwości Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, d) świadczenie odszkodowawcze przysługujące w razie wypadku lub choroby pozostające w związku ze służbą. W art. 477¹¹ § 1 k.p.c. zdefiniowano, że stronami postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są ubezpieczony, osoba odwołująca się od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o niepełnosprawności, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy, wojewódzki zespół do spraw orzekania o niepełnosprawności i zainteresowany. Mając na uwadze wskazane rozróżnienie powstało zasadnicze pytanie, czy płatnik składek (odwołujący się w sprawie) posiada status „ubezpieczonego”, czy też jest „inną osobą, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja”. Przesądzenie tej kwestii miało znaczenie dla dopuszczalności zastosowania art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c.

Poprzednia argumentacja przekonywała, że skoro płatnik składek nie ma w prawie procesowym statusu ubezpieczonego, to w sprawach o objęcie ubezpieczeniem społecznym i określenie wysokości podstawy wymiaru składek art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. nie znajduje zastosowania.

Należy też powtórzyć za Sądem Najwyższym w przywołanym wyżej wyroku I USKP 130/21, że rzadko się zdarza, aby organ rentowy nakładał na ubezpieczonego „zobowiązanie” (możliwe, że chodzi tu o zwrot nienależnego świadczenia), a jeszcze rzadziej, aby „ustalał wymiar tego zobowiązania”. Staje się to zrozumiałe, jeśli weźmie się pod uwagę, że ubezpieczony co do zasady występuje

w roli świadczeniobiorcy, a nie zobowiązanego. Także ostatnia z kategorii spraw dotycząca „obniżenia świadczenia” była problematyczna. Nie dość, że sytuacja tego rodzaju występuje sporadycznie – wiąże się bowiem tylko z przypadkiem, w którym ubezpieczony dostał już świadczenie i wtórnie jest ono obniżane – to jeszcze, a może przede wszystkim, niejasne jest wyróżnienie w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. kategorii „obniżenia świadczenia” i pozostawienie poza jego zakresem spraw dotyczących „przyznawania świadczeń” – czyli tych, które dominują statystycznie.

Dodać też trzeba, że w relacjach między płatnikiem a organem rentowym zapadają oczywiście - oparte na ustawowych obowiązkach płatnika składek - decyzje ustalające zobowiązanie, tj. obowiązek opłacenia składek oraz decyzje ustalające wymiar tego zobowiązania (wysokość składek), lecz wykluczenie podmiotowe płatnika składek (który nie należy do kodeksowej kategorii „ubezpieczonych”) z kręgu podmiotów objętych działaniem art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., powoduje, że w i tych relacjach nie będzie miał on zastosowania.

Należy też podnieść, że tylko wyjątkowo naruszenie przepisów o postępowaniu przed organem rentowym kwalifikuje do uchylenia decyzji i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania organowi rentowemu. Odnosząc się do poprzednich spraw, stwierdzić należy, że w art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c. chodzi o „rażące naruszenie” przepisów o postępowaniu przed organem rentowym. Przy czym ocena ta powinna uwzględniać specyfikę postępowania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, w tym także mieć na uwadze art. 477¹¹ § 2 k.p.c. Przepis ten daje możliwość wprowadzenia dodatkowego podmiotu (którego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie) - jako strony na etapie postępowania sądowego - co sanuje ewentualną wadliwość postępowania administracyjnego. Na tym polega właśnie instytucja zainteresowanego w postępowaniu sądowym. Zatem, gdyby brak udziału podmiotu posiadającego wskazane wyżej przymioty w postępowaniu administracyjnym (naruszenie art. 28 k.p.a.) miały prowadzić do uchylenia decyzji jako wydanej z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, to instytucja zainteresowanego w postępowaniu sądowym straciłaby sens.

Ogólnie rzecz ujmując „rażące naruszenie prawa”, które obligatoryjnie prowadzić ma do skasowania decyzji organu rentowego było ocenianie z

perspektywy hybrydowego postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Na etapie sądowym skupia się ono na wadach wynikających z naruszenia prawa materialnego, a kwestia wad decyzji administracyjnych spowodowanych naruszeniem przepisów postępowania administracyjnego będzie miała istotne znaczenie wtedy, gdy wadliwości postępowania przed organem rentowym nie da się usunąć przez sądem ubezpieczeń społecznych. Nie można zatem przekładać dorobku orzeczniczego z zakresu postępowania administracyjnego na grunt postępowania z zakresu ubezpieczeń społecznych, gdyż w ten sposób zniesione zostałyby istotne różnice między tymi postępowaniami, co podważyłoby sens istnienia odrębnej drogi zaskarżania decyzji w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Rację miał zatem Sąd Apelacyjny, w poprzednich sprawach Spółki, że na skutek błędnej wykładni art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, co uprawniało go do uchylenia jego orzeczenia w oparciu o art. 386 § 4 k.p.c.

Tymczasem w rozpoznawanej sprawie zaskarżone orzeczenie zapadło na podstawie art. 386 § 4 k.p.c., zaś skarżąca Spółka, zaskarżonemu wyrokowi zarzuca rażące naruszenie przepisów postępowania, tym razem w oparciu o art. 477^{14a} w związku z art. 477¹¹ k.p.c. poprzez jego niezastosowanie, czyli nieuchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji organu rentowego oraz nieprzekazanie sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, podczas gdy organ rentowy rażąco naruszył przepisy o postępowaniu administracyjnym i nie przeprowadził postępowania administracyjnego w stosunku do wszystkich podmiotów, które powinny być jego stroną tj. aktualnego pracodawcy, podmiotów współpracujących z ubezpieczoną na podstawie umowy cywilnoprawnej. Jako stronę postępowania i decyzji oznaczył jedynie Spółkę, która nigdy nie zatrudniała i nie współpracowała z ubezpieczoną. W szczególności brak oznaczenia aktualnego pracodawcy i jednocześnie płatnika składek tj. podmiotu E. sp. z o.o., jako strony decyzji administracyjnej uniemożliwiło mu branie czynnego udziału zarówno w postępowaniu prowadzonym przez organ rentowy, jak i w postępowaniu sądowym, jako strona. W konsekwencji tego, w ocenie Spółki, w ślad za rażąco błędnym oznaczeniem stron w postępowaniu administracyjnym, także Sąd Apelacyjny pozbawił zarówno E. sp. z o.o., jak i innych płatników składek, którzy

powinni być stroną postępowania, możliwości obrony swych praw. Powyższe niewątpliwie, w ocenie Spółki uzasadnia konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego rażąco wadliwej decyzji organu rentowego oraz konieczność wydania przez organ rentowy właściwej decyzji, po uprzednim przeprowadzeniu prawidłowego postępowania przed organem rentowym, z udziałem wszystkich stron tegoż postępowania. Jednocześnie Spółka wskazuje, że przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji nie doprowadzi do usunięcia uchybień popełnionych przez organ rentowy, w szczególności nie zapewni podmiotowi E. sp. z o.o. możliwości udziału w tym postępowaniu na prawach strony.

Zgodnie z art. 398¹³ § 1 i § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw; w granicach zaskarżenia bierze jednak z urzędu pod rozagę nieważność postępowania. W postępowaniu kasacyjnym nie jest dopuszczalne powołanie nowych faktów i dowodów, a Sąd Najwyższy jest związany ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia.

Zgodnie z art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., jeżeli decyzja nakładająca na ubezpieczonego zobowiązanie, ustalająca wymiar tego zobowiązania lub obniżająca świadczenie, została wydana z rażącym naruszeniem przepisów o postępowaniu przed organem rentowym, Sąd uchyla tę decyzję i przekazuje sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu.

Dokonując oceny rozpoznawanej sprawy w zakresie wydanego i zaskarżonego rozstrzygnięcia skarga kasacyjną oparta na wyżej wskazanych regulacjach Kodeksu postępowania cywilnego, trzeba podkreślić, że na etapie sądowego rozpoznania sprawy doszło w pierwszej instancji istotnie do nierozpoznania istoty sprawy i rację miał Sąd Apelacyjny, w poprzednich sprawach Spółki, że na skutek błędnej wykładni art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., Sąd Okręgowy nie rozpoznał istoty sprawy, co uprawniało go do uchylenia jego orzeczenia w oparciu o art. 386 § 4 k.p.c.. W orzecznictwie sądów odwoławczych jednym z zasadniczych powodów wydania orzeczeń kasatoryjnych jest stwierdzenie, że sąd niższej instancji nie rozpoznał istoty sprawy. Ponieważ pojęcie „nierozpoznania istoty sprawy” nie zostało ustawowo zdefiniowane, praktyka sądowa wykształciła w tym przedmiocie szereg rozmaitych interpretacji, częściowo wzajemnie się uzupełniających (por. A.

Partyk, T. Partyk, Pojęcie nierozpoznania istoty sprawy jako podstawy wyroku kasatoryjnego, LEX/el. 2014). Zasadniczo, pojęcie nierozpoznania istoty sprawy interpretowane jest jako wadliwość rozstrzygnięcia polegająca na wydaniu przez Sąd pierwszej instancji orzeczenia, które nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, bądź na zaniechaniu zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony z powodu bezpodstawnego przyjęcia, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2014 r., V CZ 45/14, LEX nr 1504596). Zasadnie więc uchylono wyrok Sądu Okręgowego, gdyż na tle art. 477¹⁴ § 2¹ k.p.c., wydana przez organ rentowy decyzja nie mieściła się w katalogu dopuszczalnych tym przepisem wariantów rozstrzygnięć. Spółka w skardze kasacyjnej domaga się uchylenia zaskarżonego wyroku w całości i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, a to z tego względu, że uchylenie wyroku Sądu pierwszej instancji nie umożliwi pracodawcy (E. sp. z o.o.) brania udziału w postępowaniu, jako strona, a jedynie jako zainteresowany. Natomiast prawidłowe zastosowanie przez Sąd odwoławczy art. 477^{14a} k.p.c. w zw. z art. 477¹¹ k.p.c. polegające na uchyleniu wyroku pierwszej instancji i poprzedzającej go decyzji organu rentowego doprowadziłoby do przekazania sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, który wówczas musiałby, przy udziale stron, przeprowadzić postępowanie dowodowe. Dlatego też, wydane rozstrzygnięcie w drugiej instancji Spółki nie zadowala, w jej ocenie bowiem przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji nie doprowadzi do usunięcia uchybień popełnionych przez organ rentowy, w szczególności nie zapewni podmiotowi E. sp. z o.o. możliwości udziału w tym postępowaniu na prawach strony. Zarzut zatem Spółki koncentruje się w tym zakresie na niezastosowaniu przy rozpoznawaniu sprawy przez Sąd odwoławczy art. 477^{14a} k.p.c. w związku z art. 477¹¹ k.p.c.

Stosownie do art. 477^{14a} k.p.c., Sąd drugiej instancji uchylając wyrok i poprzedzającą go decyzję organu rentowego może sprawę przekazać do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu.

Treść art. 477¹⁴ § 4 odnosi się do postępowania przed Sądem pierwszej instancji (tylko ten sąd oddala odwołanie), a tym samym nie może być naruszany

przez Sąd drugiej instancji, który go nie stosuje. Natomiast sposobu orzekania przez Sąd drugiej instancji dotyczy art. 477^{14a}, który stanowi, że Sąd drugiej instancji, uchylając wyrok zaskarżony apelacją i poprzedzając go decyzję, może przekazać sprawę do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu (wyrok Sądu Najwyższego z 5 listopada 2009 r., I, LEX nr 583816). Przepis art. 477^{14a} nie ma bytu samodzielnego, gdyż jego zastosowanie wymaga zaistnienia stanu określonego hipotezą art. 386 § 4 (wyrok Sądu Najwyższego z 7 stycznia 2010 r., II UK 148/09, LEX nr 577847). Z art. 386 § 4 w zw. z § 2 i 3 wynika, że Sąd drugiej instancji w razie stwierdzenia nieważności postępowania uchyla zaskarżony wyrok, znosi postępowanie w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazuje sprawę Sądowi pierwszej instancji do ponownego rozpoznania. Jeżeli pozew ulega odrzuceniu albo zachodzi podstawa umorzenia postępowania, Sąd drugiej instancji uchyla wyrok oraz odrzuca pozew lub umarza postępowanie. Ponadto Sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżony wyrok i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania tylko w razie nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo gdy wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. W literaturze wskazuje się, że w postępowaniu z zakresu ubezpieczeń społecznych do uchylenia decyzji organu rentowego i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu może dojść zwłaszcza wówczas, gdy istnieją poważne braki w materiale dowodowym. Sąd drugiej instancji, stosując art. 386 § 2-4 w zw. z art. 477^{14a}, ma obowiązek wykazania, że zaskarżona decyzja nie zawiera rozstrzygnięcia co do istoty sprawy lub że konieczne jest przeprowadzenie postępowania dowodowego w całości na etapie administracyjnym (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 sierpnia 2019 r., I UZ 3/19, Biul. SN IPIUS 2019/10, poz. 28). Możliwość przekazania sprawy organowi rentowemu w trybie przepisu art. 477^{14a}, adresowanego do Sądu odwoławczego, powinna być ograniczona do sytuacji wyjątkowych, gdy oprócz przesłanek z art. 386 § 2 lub § 4 wystąpiły takie wady decyzji organu rentowego, że nie było możliwe ich naprawienie w postępowaniu sądowym (postanowienie Sądu Najwyższego z 27 listopada 2014 r., III UZ 12/14, LEX nr 1628950). Sąd ubezpieczeń społecznych nie może być związany decyzją organu rentowego w zakresie podanej przez nią podstawy prawnej, co nabiera znaczenia w razie jej nieadekwatności do istoty rozstrzygnięcia o żądaniu.

Błędna kwalifikacja organu rentowego nie może wiązać sądu ubezpieczeń społecznych (wyrok Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2013 r., III UK 15/13, LEX nr 1467152). Zgodnie z art. 386 § 6 ocena prawna i wskazania co do dalszego postępowania wyrażone w uzasadnieniu wyroku Sądu drugiej instancji wiążą zarówno sąd, któremu sprawa została przekazana, jak i Sąd drugiej instancji przy ponownym rozpoznaniu sprawy. Nie dotyczy to jednak wypadku, gdy nastąpiła zmiana stanu prawnego lub faktycznego albo gdy po wydaniu wyroku Sądu drugiej instancji Sąd Najwyższy w uchwale rozstrzygającej zagadnienie prawne wyraził odmienną ocenę prawną. Sąd Najwyższy uznał, że ocena prawna sądu ubezpieczeń społecznych, wyrażona w wyroku uchylającym decyzję organu rentowego, wiąże zarówno organ rentowy, któremu sprawa została przekazana, jak i sąd przy ponownym rozpoznaniu sprawy (uchwała Sądu Najwyższego z 18 grudnia 1986 r., III PZP 78/86, OSPIKA 1988/3, poz. 48). A ponadto, od orzeczenia Sądu drugiej instancji uchylającego zaskarżone orzeczenie Sądu pierwszej instancji oraz poprzedzającą go decyzję organu rentowego i przekazującą sprawę do ponownego rozpoznania organowi rentowemu skarga kasacyjna nie przysługuje (postanowienie Sądu Najwyższego z 6 sierpnia 1999 r., II UZ 85/99, OSNAPiUS-wkładka 1999 nr 22, poz. 1) – podano za: E. Stefańska [w:] Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom I. Art. 1-477¹⁶, red. M. Manowska, LEX/el. 2022, art. 477^{14a}. Warto zwrócić uwagę, że skoro nierozpoznanie istoty sporu przez Sąd pierwszej instancji uzasadnia zastosowanie art. 386 § 4 k.p.c., to posłużenie się dalej idącym art. 477^{14a} k.p.c. jest możliwe tylko wówczas, gdy organ rentowy minął się z istotą sporu. Oznacza to, że uchylenie decyzji organu rentowego jest dopuszczalne tylko wówczas, gdy nie doszło do przesądzenia wniosku złożonego przez ubezpieczonego, bowiem przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji (art. 386 § 4 i 6 k.p.c.), tym bardziej połączone z "piętrowym" przekazaniem jej do ponownego rozpoznania bezpośrednio organowi rentowemu, które wymaga obligatoryjnego uchylenia zaskarżonej (poprzedzającej) uchylony wyrok Sądu pierwszej instancji (art. 477^{14a} k.p.c.), powinno ograniczać się do sytuacji zupełnie nadzwyczajnych, w których ani organ rentowy, ani Sąd pierwszej instancji nie rozpoznali istoty odwołania, a jego zweryfikowanie wymaga dokonania istotnych ustaleń faktycznych i prawidłowego zastosowania przepisów prawa

materialnego (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 1 lutego 2023 r., III UZ 34/22, LEX nr 3521506). Dotychczasowego wyniku rozpoznawanej sprawy nie można ocenić na tyle negatywnie i pochopnie dla jej prawidłowości, ażeby unicestwić wyrok instancji niższej wraz z decyzją organu rentowego. Wówczas to Sąd pierwszej instancji nie miałby możliwości rozpoznania istoty sprawy, w zakresie jaki został wskazany w uzasadnieniu skarżonego wyroku Sądu odwoławczego. W obecnej sytuacji Sąd pierwszej instancji będzie posiadał możliwość ponownej oceny sprawy i jej rozpoznanie oraz ponowne odniesienie się do zarzutów odwoławczych Spółki z wykorzystaniem przysługujących mu możliwości rozstrzygnięć przewidzianych w Kodeksie postępowania cywilnego. Trzeba bowiem zwrócić uwagę, na to że kognicja Sądu Najwyższego, jako sądu rozpoznającego zażalenie na podstawie art. 394¹ § 11 k.p.c. jest wąska, ograniczając się wyłącznie do ustalenia, czy istniały procesowe podstawy do wydania wyroku kasatoryjnego czy też sąd odwoławczy popełnił błąd przy kwalifikowaniu określonej sytuacji procesowej, jako odpowiadającej jednej z podstaw orzeczenia kasatoryjnego i poszukiwał podstaw uchylenia orzeczenia poza katalogiem wskazanym w art. 386 § 2 i 4 k.p.c. Oznacza to, iż Sąd Najwyższy rozpatrując zażalenie weryfikuje jedynie, czy doszło do nierozpoznania przez Sąd pierwszej instancji istoty sprawy albo, wydanie wyroku wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości (art. 386 § 4 k.p.c.), bądź też czy miała miejsce nieważność postępowania (art. 386 § 2 k.p.c.). Zażalenie nie jest natomiast środkiem prawnym służącym badaniu materialnoprawnej podstawy zaskarżonego orzeczenia, a poza zakresem kontroli Sądu Najwyższego pozostaje prawidłowość stanowiska prawnego sądu odwoławczego, co do meritum (postanowienie Sądu Najwyższego z 20 lutego 2023 r., III CZ 423/22, LEX nr 3521530).

Biorąc powyższe pod uwagę, orzeczono jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., zaś o kosztach orzeczono na podstawie art. 98 § 1 k.p.c.

[mc]

[f.n]

